

Signalizácia v ochrane rastlín – 7/2025

Krytonosy na repke

Studené počasie vo februári vystriedalo prudké oteplenie, čo sa prejavilo na aktivite hmyzu. Už pri umiestňovaní Mórickeho misiek do porastov repky bolo vidieť požerky od krytonosov na listoch repky, ojedinele imága. Nálet do porastov bude pokračovať, ošetrovanie bude treba pravdepodobne po ukončení daždivého obdobia ak sa udržia teploty. Kritické číslo na ošetrovanie sú 3 chrobáci krytonosa rekového alebo štvorzubého v priemere na jednu miskú alebo lemovú dosku za jeden deň.

Pre 1. aplikáciu sa odporúča kombinácia pyretroidov s acetamidom (na zvýšenie účinnosti je vhodné znížiť pH postrekovej zmesi). Táto kombinácia by mala zaistiť priamy aj reziduálny účinok. Ošetrovanie bude treba najneskôr do 10 dní opakovať. Na 2. aplikáciu je vhodné využiť len čistý pyretroid. Kombináciu s acetamidom je vhodné využívať pri silných náletoch, čistý pyretroid pri slabšom nálete. K oddialeniu rezistencie je potrebné účinné látky insekticídov kombinovať. Lokálne sa však môžu vyskytovať rezistentné populácie, ktoré nemusia na jednu alebo druhú skupinu už adekvátne reagovať.

Medzi bioracionálne prípravky na báze neonicotínoidov sú zaradené insekticídy s účinnou látkou acetamidom **Mospilan 20 SP** (1x), **Gazelle** (1x) a **Carnadine, Alphaniprid 20 SP** (1x), **Leptostar 200 SL** a **Roslix** (2x). Acetamidom je systémový insekticíd, ktorý pôsobí ako neurotoxikant (blokáda nikotínového ACh receptora v postsynaptickej membráne). Účinná látka thiacloprid patrí do skupiny chloronicotínov. Pôsobí ako kontaktný a požerový jed, má systémový účinok spočívajúci v narušení prenosu impulzov vo vnútri nervového systému hmyzu. Mechanizmus je podobný ako u acetylcholinesterázy, avšak thiacloprid je pomaly aktivovaný. Jeho trvalé pôsobenie vedie k celkovej disfunkcii nervového systému a následne k usmrteniu. Prípravok je účinný predovšetkým proti cicavému hmyzu, ale tiež i proti žravým škodcom. Rastlinami je veľmi dobre znášaný.

Veľkú skupinu insekticídov tvoria pyretroidy. Na zabránenie vzniku rezistencie pyretroidy neaplikujte viac ako 2-x za sebou počas sezóny! **Trebon 30 EC** (max.1-x za vegetáciu), **Trebon OSR** (max. 2-x za vegetáciu) **Magma, Meligator** a **Dacor** (2-x) s účinnou látkou etofenprox, ktorá patrí k pyretroidom a má tak ako väčšina pyretroidov neurotoxický účinok - vyvolávanie dlhodobých nervových impulzov. U hmyzu vedie tento vplyv k pretrvávajúcej excitácii, vyčerpaniu a následnej smrti. Tento efekt nastáva veľmi rýchlo (knock-down effect). Etofenprox tiež vykazuje nižšiu metabolickú rezistenciu než väčšina ostatných pyretroidov (nižší rezistenčný faktor), a preto je použiteľný i na hubenie rezistentných populácií blyskáčika rekového. Prípravky účinkujú aj pri nízkych teplotách, ktoré sa pravidelne vyskytujú skoro na jar.

Ďalšie pyretroidy sú deltamethrin **Decis Forte** (3-x), **Decis EW 50** (2-x), **Delta EW 50, Delta Expert, Decis Protech** (2-x), **Delcaps 050 CS** a **Deltop 050 CS** (1-x len krytonos štvorzubý), **Poleci, Decision, Desha 2,5 EC, Dinastia Expert** a **Dinastia Forte** (3-x). Pyretroid cypermethrin je v prípravku **Sweep** (2-x), **Cyperkill Max** (2-x), **Rafan Max** (2-x), **Cythrín Max** (2-x), **RWA Protector Max** (2-x) a **Superssect Max** (2-x). Ďalšie pyretroidy sú

lambda-cyhalothrin **Karate Zeon 5 CS, Ninja Zeon 5 CS, Sentinel, Vaztak Pro** alebo **Kaiso Sorbie** (1-x) a gamma-cyhalothrin **Nexide** (2-x) alebo **Rapid** (2-x). Pyretroidy sú kontaktné prípravky a aj keď sú zaradené ako Vč3 – prípravok pre včely s prijateľným rizikom pri dodržaní dávky a koncentrácie, platí zásada: **Aplikujte v mimoletovom čase včiel!**

Prípravok **Sivanto Energy** je systémovo, kontaktné a požerovo pôsobiaci insekticíd s flexibilnou možnosťou aplikácie. Obsahuje účinné látky deltamethrin a flupyradifurone, ktoré narušujú prenos impulzov v rámci nervového systému hmyzu škodiacemu na kultúrnych plodinách. Viaže sa na proteín acetylcholíkových receptorov, kde depolarizáciou spôsobuje narušenie nervových buniek. Tento proces nemôže byť deaktivovaný pôsobením acetylcholínerázy, je teda nezvratný a spôsobuje poruchy nervového systému škodcov a ich následné odumretie. Max. počet aplikácií za vegetáciu plodiny: 2-x, interval medzi aplikáciami 14 dní.

Proti krytonosovi repkovému a krytonosovi štvorzubému ošetrujte na začiatku zisteného náletu na porasty repky od rastového štádia začiatku predlžovania byle do termínu, kedy začína vývoj súkvetia (BBCH 30-49).

Krytonos štvorzubý (*Ceutorhynchus quadridens*) je menší ako repkový, 2,5 - 3,5 mm, na krovkách pri štítke má bielu škvrnu. Larvy dorastajú do 4 - 5 mm. Jeho škodlivosť je menšia, samičky kladú vajíčka do listových stopiek alebo okolia žiliek listov. Larvy sa živia v strednej žilke listu, listovej stopke a neskôr v byliach. Rastliny sú oslabené.

Krytonos repkový (*Ceutorhynchus napi*) nalieta do porastov takmer súčasne so štvorzubým. Chrobáky po prelete do porastov repky ešte asi dva týždne žerú a pária sa, potom začnú samičky klásť vajíčka, imága dosahujú veľkosť 3-4 mm. Po naletení na porast, počas úživného žeru, vyžierajú imága do listov a stoniek malé otvory a následne kladú samičky vajíčka do hornej časti stoniek. Vyliahnuté larvy vyžierajú stržeň stonky smerom dolu. Vyvinuté larvy veľkosti 6-8 mm, opúšťajú stonku nad zemou a kuklia sa v pôde. Oslabené stonky sa lámu.

V Topoľčanoch, 10.3.2025

Ing. Zuzana Blahová
ÚKSÚP-OKOR Topoľčany